

SĂMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMÎNALĂ

Redacția : Hotel Imperial 21
Administrația : Str. Regală, 6
BUCUREȘTI

SUB DIRECȚIA UNUI COMITET

ABONAMENTUL
10 Lei pe an

DE-OIŪ MURI

C'o bucurie tristă te țin acuma în brațe,
Privire în privire și sîn la sîn trăim
Și gura ta suride și ochii tăi mă 'nvață
Cînd ținem fericirea pe sîn cum s'o iubim.

Dar de-oiŪ muri vreo-dată, copilă gînditoare,
Crezi c'o să 'ncet din stele mai mult a te iubi
Și-o să petrec în pace prin lumile de soare
In care-oiŪ dăinui?

Nu, nu, copilă scumpă!.. De-î auzi în noapte
Cînd veî veghia în rugă la candela de-argint
De-î auzi cum tristă aripa unei șoapte
Te-atinge aiurind;

De-î auzi o harfă sfărmată, plîngătoare
Vuind ca jalea neagră ce geme prin ruini, —
Să știi că prin a noptii de întunec mare
La tine, dragă, vin...

Și să-mi deschizi fereastra să trec o boare sfîntă
Prin oalele uitate de veștejite flori
Să mîngăi cu suflarea-mî a ta fața pîlîndă
Și ochii-ți gînditori.

UNDA SPUMĂ

Unda spumă, vîntul trece
 Cu suflarea-î rece
 Peste marea ce suspină
 Tristă, dar senină.

Cum nu-s vîntul ce aleargă
 Pe oglinda largă,
 Luciul apei de-l încruntă
 Cu undă măruntă?

Căci aş trece-o suvenire
 Vis de fericire
 Peste-o mare de misteruri
 Ce cuprinde ceruri,

Printre visele amare
 A copilei care
 O ador, o cînt cum cîntă
 Harfa pe o sfintă.

Iulie, 1869.

M. EMINESCU.

NECUNOSCUTUL

Popa Ion, pe cînd imbrăca reverenda, zise pretesei:

«De ce m'oi fi chemat așa de grabnic boerul Manolache? Știu că odată pe an, în săptămîna întăia din postul mare, se spovedește și se împărtășește; pe urmă, nu mai are de-a face cu mine. Ciudat! Poate-o fi fiind bolnav...

— Crezi că nu? răspunse ascuțit preteasa. După o viață așa de destrăbălată, nu e nici o mirare. I-a venit și lui vremea!

— Poate-î bolnav, într'adevăr... rosti popa, eșind. La poartă se opri: «Preteasă, să iaî sama de ticălosul cela de Gheorghe, să nu stea de geaba: până ce-oi veni eu, să gătească de săpat grădina»...

Apoi porni spre curte. Văzduhul era plin de lumina strălucită a primăverii. Noaptea căzuse o ploaie repede, caldă, și dimineața, în Vinerea patimilor, soarele răsărise pe un cer siniliu-umed. Mălinii din jurul curții boerești erau albi, încărcăți de strugurași înfloriți. Mireazma lor, amestecată cu miros proaspăt de pământ umed, umplea dimineața.

Cum intră pe poartă, preotul zări, în cerdac, pe boer. Se opri o clipă, mirat: nu-și închipuia să-l găsească așa de schimbat. Boerul Manolache Boureanu sta într'un jilț, gânditor, cu ochii deschiși asupra primăverii care vibra, plină de viață, în jurul lui. Obrajii îi erau răvășiți ca de o spaimă mare și barba rară încadra o paliditate mortală. Sta în lumina de primăvară, zdrobit, tăcut.

După ce sui încet scările, popa Ion zise cu glas moale:

«Bună-dimineață, cucoane Manolache!»

Boerul tresări, ca dintr'un vis: «Bună-dimineață, părinte! bună-dimineață!» — Apoi, ținându-l cu ochi arzători, adăogi: «Poftim, părinte, așază-te coala lingă mine. Am să-ți spun ceva, părinte»...

Popa Ion își mîngîia, nedomerit, barba căruntă.

«Poftim, părinte, șezi! zise boerul încet, cu vocea ostenită; ce te uiți așa la mine? Am slăbit! Așa-î că am slăbit? Vai de capul meu! rău, părinte, rău! — Astă-noapte, am crezut că mor, așa de tare m'a izbit podagra... Nici acuma nu m'am desmeticit. Știu că nu mai am mult; de-aceea te-am chemat. Șezi, — am să-ți spun ceva, părinte...»

— Intr'adevăr, răspunse preotul, așezindu-se pe un scaun, lingă boer; te-ai cam schimbat, cucoane Manolache...

— Da, m'am schimbat tare!.. rosti boerul pe gînduri și rămase cu ochii ațintiți înaintea, asupra livezii verzi, în care strălucea lumina de primăvară.

Preotul se uita la ei în tăcere, înfiorat de glasul acela, în care tremura parcă spaima.

«Iată ce-î, părinte,— zise domol boerul, după un răstimp; iată de ce-î vorba... Nu știu cum să-ți spun ca să mă înțelegi... E greu!... Cînd m'am spovedit în săptămîna întăia din post, am mărturisit, ca tot-deauna, te miri ce și mai nimic. E greu, părinte... Acum simt și eu că am *ceva* de spus... Înțelegi părinte? ceva greu... foarte greu!»

Popa își mîngăia barba și se uita mirat la boer.

«De ce te uiți așa la mine, părinte? — Nu mai sint cum mă știu... După o viață ticăloasă, părinte, acum mă simt altul... S'a sfîrșit totul! Uită-te la ochii mei: ard și au să se stingă degrabă; uită-te la mine... vezi cum tremur — după o noapte de spaimă? Mă duc, părinte, — *simt* că sint aproape... Simt că sint aproape, de-abia staū

în jilt... Vreau să mă ușurez, să mă înțeleagă și să mă mîngie cineva, — și, după ce m'oiu ușura, o să mă duc!»

— Gucoane Manolache, zise popa, cu indoială; ai să te însdrăve-nești, n'ai grijă; ești voinic încă, slavă Domnului!

— Nu știu cum să fac, părinte, șopti boerul cu durere, nu știu cum să fac să mă înțelegi. Știi cum mi-am risipit eu viața, părinte, știi cum am trăit... — n'am mărturisit nici odată, dar se știe; — am trăit, cum să-ți spun, fără să mă gîndesc vre-odată la sfîrșit... Și nici nu-mi dădeam seama de ce trăesc. Am mincat am băut și mi-au fost dragi femeile... Acum mă sapă adînc, acuma înțeleg ce trebuie să înțeleagă omul... dar s'a sfîrșit! s'a sfîrșit!»

Boerul rămase cu ochii ațintiți înainte, asupra livezii înmugurite, prin care trecea un vînt de înviere. Prin mîngîierea luminii de primăvară, în curte, argați voinici și femei rumene, umblau în toate părțile. Un cucuș sări pe zăplazul de scinduri, bătut din aripi și trîmbiță vesei în lumina aurie. Departe, se auzea strigătul unei pupăze, ca o notă joasă de flaut. Un zvon întins de vieață umplea dimineața de primăvară. Mălinii înfloriți își revărsa mirezmele tari asupra cerdacului.

«Părinte! șopti boerul, cu o mîhnire sfișietoare: toată noaptea m'am gîndit la o întimplare din tinerețe. O uitasem... dar sfîrșitul mi-a adus-o, ca pe cea din urmă pedeapsă. Abia acum înțeleg, ce n'am înțeles atunci.

Eram tînăr și era într'o primăvară. Veneam acasă, de Paști, de la învățătură, de departe... Dar apele umflate ale Oltului m'a udit de ceea parte. Umalam după un adăpost, și, nu știu cum s'a făcut, m'a găzduit un boer bătrîn din partea locului.

Era primăvară și înflorise zarzării și mălinii... Și eu eram tînăr și aprig, — iar boerul avea o față mare, cu ochii negrii și cu părul ca abanosul. Fierbea atunci singele în mine. Am uitat de casă, de tată, de mamă, și n'aveam de cit un dor, un singur dor.

Țin bine minte, acuma; toată noaptea m'am chinuit, gîndindu-mă la întimplarea aceasta. Era într'o zi cu soare și eu mă plîmbam, cu fata, la o margine de poiană, pe o pajiște plină de pîlcuri violete de toporași. Era o lumină mare și un miros dulce, — și noi mergeam lipiți unul de altul, prin soare și lumină, prin mirosul toporașilor, prin primăvara aceea plină de vieață... plină de vieață! Și beția primăverii m'a cuprins, — ne-a cuprins pe amîndoi... și era o lumină albă și un miros dulce de toporași...»

Boerul se opri, visător, cu fața chinuită de o durere adîncă. Preotului i se părea că a căzut într'o taină mare, sta nedumerit și nu

înțelegea. Iar în jurul lor, primăvara și viața umpleau văzduhul și pământul.

«Părinte... gemu boerul, nu știu cum să-ți spun ca să mă înțelegi și să mă erți... Nu știu cum să-ți spun ce se petrece în sufletul meu. — Am plecat, după ce am jurat că mă voi întoarce ca să nu mai plec, — am plecat și nu m'am mai întors! Înțelegi, părinte? Am plecat — am uitat. Și au trecut ani peste ani... am băut, am mâncat, am petrecut și am cheltuit cu femeile, părinte! — cu femeile, în beții și desfrinări... și a trecut primăvară după primăvară... Părinte! șopti boerul ca într'un vis, cu o mihnire sfîșietoare; *acuma* deabia simțesc că am trecut așa prin viață, fără s'o înțeleg!... De abia astă noapte, părinte, cînd am simțit că nu mai am mult, m'am gîndit! M'am gîndit că am simțit și eu odată ceva, într'o primăvară, — am simțit și n'am înțeles! Și *acuma*, — înțelegi? — nu mai am mult, mă duc, mă stîng... și uite! primăvara, — viața, — o simt, o înțeleg... dar e tîrziu, părinte, tare-î tîrziu!»

Popa Ion se uitase toată vremea foarte uimit la boerul Manolache; urmărise sbuciumările din urmă ale trupului istovit, urmărise chinul sufletesc pe fața răvășită, dar nu rămăsese decît uimit. Și uimirea crescuse, cînd la ultimile vorbe, văzu două lacrimi mari în ochii arzătorii ai bolnavului.

«Nu știu dacă mă înțelegi, părinte, și dacă mă poți mîngîia...»

— Nu știu ce să spun, cucoane Manolache, zise sfîos preotul; dă! poate așa o vrut Dumnezeu!

— Părinte, gemu boerul, cu desnădejde; înțelegi ce se petrece în mine? Am să mor, părinte, vrea să mă înțelegi... și să mă mîngîi ca să pot muri, părinte... Mă înțelegi?

— Nu înțeleg! șopti preotul, ca și cum ar fi fost înfricoșat de o taină; nu înțeleg, — dar Dumnezeu știe și iartă!»

Boerul oftă, zdrobit:

«Nu știu, părinte, ce se petrece în sufletul meu... nu știu! — Auzi? cîntă cucul, departe... uite, colo, un cocostîrc care plutește în văzduh... uite mălinii înfloriți... vezi, părinte? De ce abia *acuma* aud și văd într'adevăr? Aud și văd, dar e tîrziu, părinte, tare-î tîrziu...»

Preotul nu răspunse; iar boerul, gîfîind, sfîrșit, rămase țepăn în jîlt. Ochii lui, plini de lacrimi și durere, sorbeau lumina și viața, sorbeau par'că întinderile verzi prin care treceau undele unui vînt de înviere. Cerul era albastru curat și lumina strălucită umplea văzduhul.

MIHAI SADOVEANU.

CHIPARIZII

— STROFE MONORIME —

*Chiparizii verzi, liniștiți visează,
Liniștea din cer îndelung veghiază.
Le surîde lor soarele de-amiază;
Inimă, tu plîngi, — cine să te crează!*

*Chiparizi frumoși, iubitori de pace,
Ca să nu măi plec dragostea mă face,
Cîntul vostru sfînt tot măi mult îmi place:
Nu știu ce cuvînt m'a'ndemnat încoace!*

*Pietre de mormînt — timpul le știrbește...
Mîndro, de mă schimbî, cine te oprește:
Chiparizii nalți tot măi sus vor crește:
Cînd veți fi uitați cine te iubeste.*

Constantinopol, Iunie.

ION BİRSEANUL.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIN ENRIK IBSEN

MINERUL

Subpămînteană boltă, te sfăramă
Sub loviturile grelei cazmale;
Tot măi adînc îmi voiî purcede cale
Păn' voiî trezi un sunet de aramă.

În adîncimile necercetate
Din munți, mă chiamă un bogat tezaur,
Acolo, îngrădite 'n brie de-aur
Dorm strălucind movilî de nestemate.

O pace și-o tăcere nepătrunsă
Domnește 'n veci în astă închisoare.
Deschide'mî druu, cazma biruitoare,
S'ating comoara inimei ascunsă.

Voios ca un copil eram odată,
Trăind sub cerul sămănat de stele,
Florî surîdeau în calea vieții mele,
Căci inima 'mî p'atunci era 'mpăcată.

Dar mai tîrziu uitat'am de lumină,
Că nici un cîntec vesel nu stăbate,
Nici murmurul răchitelor plecate
În întunericul pustiū din mină.

Și viața mea era strălucitoare
Cînd am descins aici înția oară
Și așteptam un spirit, să 'mî răsără
Ca să 'mî deslege-a vieții ghicitoare.

Dar până azi pe lume nimeni încă
Nu m'a 'ndreptat pe cale-adevărată,
Nici o schinteie nouă nu s'arată
Să 'mî lumineze noaptea cea adîncă.

A fost o simplă amăgire oare?
Nu poți s'ajungi prin umbră la lumină?
Și totuși lumea sus e-așa senină
Iar ochii mei orbesc, privind la soare.

Dar nu! mai bine 'n pacea nepătrunsă
Ce 'n veci domnește 'n neagra închisoare:
Deschide'mî drum, căzma biruitoare,
S'ajung comoara inimei ascunsă...

Și pîn' la cel din urmă ceas al vieții
Ridică-te, cazma, și cazî într'una
Că-î încă noapte ca întot-dea-una
Și nu știu unde 's zorii dimineții.

ALBATRÓSUL

Departa-acolo, unde parcă s'atinge marea și cu cerul,
Își face albatrosul cuibul, — cum povestește corăbierul.

În spuma apelor își scaldă aripele-î din undă 'n undă
Și-alunecă pășind pe valuri, dar niciodată nu s'afundă.

Cu marea urcă și coboară și strigă 'n vreme de furtună
Și tace cînd pe marea calmă stă să se 'ntoarcă vremea bună.

Nici nu înnoată peste ape și nici prin aer nu vislește
Și 'ntre abis și cer ai spune că e un vis care plutește.

Cînd în văzduh, cînd peste ape aripa ta se tot desface,—
Sărmană pasăre-poetă, cum n'ai tu nicăiera pace!

Și ce-î mai trist, că lumea ride cînd tu rivnești să urci la cer
Spunînd că toate-acestea's basme scornite de vre-un corăbier...

Trad. de D. ANGHEL și ST. O. IOSIF.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DIN ȘCOALA LUI COȘBUC ¹⁾

— MARIA CUNȚANU ȘI MARIA CIOBAN —

În parcul Sibiului vezi adese-orî o d-șoară, șezînd tăcută pe-o bancă din desiștea de brădui. O vezi în zorile dimineții de primăvară, cînd razele soarelui topesc răcoarea venită din Carpați. O zărești în amurgul serilor de toamnă, cînd cîrduri de băeți și copilițe se sbenguesc printre straturile de flori. În mîni ea ține o carte de versuri, de obicei Lenau, Heine, Eminescu sau Coșbuc. Citește, și numai rar își ridică privirile, pentru a urmări în sborul lor frunzele veștede, ce se desprind din tufele de scumpie și dintr'un păltaș de lingă păriu. Cînd zărește fire albe de «mătasa morților» plutind în aer, se ridică și privește lung și pasionată în urma lor ca după un noroc pierdut.

Atit e de palidă, de puțină și de slăbuță această femeie, încît ai crede că e soră cu frunza de toamnă. Numai privirile ei blinde, ce se revarsă din doi ochi vii și plini de viață caldă, măi probează că

¹⁾ Din volumul «Preludii, încercări critice», ce se tipărește în editura Bibliotecii «Sămănătorului».

în acest corp măi bate o inimă și măi poposește un suflet, și cel ce o cunoaște, știe, că sufletul acesta e superior, că inima ei este o coamară de simțăminte.

Aceasta e Maria Cunțanu, autoarea următoarelor rînduri:

Mă strînge haina cea de lut,
E ruptă 'n pept și-'n coate;
Mă strînge haina cea de lut.
Mă doare pare-c'am crescut.
Mă dor oasele toate.

Ah, cum aș vrea ca să mă 'mpac
Cu-a morții răci hotare;
Ah cum aș vrea ca să mă 'mpac
Și haina, haina s'o desbrac,
Să nu măi simt povară...

Fiica măi mare a d-lui D. Cunțanu, profesor și compozitor de musică bisericească în Sibiiu, domnișoara Maria Cunțanu face parte din o familie cu dispoziții artistice pronunțate. Musica și literatura se cultivă în familia aceasta, ca în puține dintre familiile cărturarilor noștri. Dintre autorii romîni e măi iubit Coșbuc, rămas în dragă amintire Sibienilor, din timpul cînd scria la «Tribuna» anacreonticele și întiele sale balade.

În iarna anului 1896, ca tînr student, am luat parte la o serată literară (fără pretenții, mă rog!) din această familie. D-șoara Cunțanu recita versuri întregi de-ale lui Coșbuc. Îi știa de-a rostul pe «Fulger» și celelalte basme în versuri. Vorbea cu competență de critic despre limba cea bogată, originalitatea formei și sobrietatea gîndirei lui Coșbuc. Era cu desăvîrșire transportată, cînd analiza subtilitățile de simțire ale scriitorului său favorit. Și, drept corolar, bătrînul compozitor se așeză la pian și ne cîntă, ca un mag însuflețit, o frumoasă melodie la textul gazelului «Lupta vieții». Ce înduioșată era sărmana poetă, cînd auzea pe tatăl-său cîntînd:

Nimic nu-î măi de ris ca plînsul...

În familia aceasta, mă gîndiam, s'a ridicat un altar poetului nostru. Ear vestală, păzitoare a focului sacru, slujitoare cu credință la acest altar era într'adevăr domnișoara Cunțanu.

Probabil în momente de-acestea a plăsmuit «Doina firelor de tort», dedicată lui Coșbuc și publicată în revista «Dochia» din București.

Fire de tort! E un nume sugestiv acesta, care pentru o femeie spune măi mult ca pentru bărbat. Și după pilda maestrului a început

să toarcă și dinsa, și a tors cu pricepere dintr'un caer bogat al gândirei și al imaginării. A depănat măi aievea chiar de cit cel ce a învățat-o, căci avea chemarea femeii, anume jurată «pe furcă și undrea». Femeia simte măi profund poezia delicată din cîntecul fusului și ghițește măi multe din farmecul vieții intime a fetelor din sat. Și într'adevăr, în poeziile Mariei Cuțanu întîlnim întiaș dată nota feminină, cu sinceritatea sufletului feciorelnic și neprihănirea simțirilor, care ridică valoarea estetică a poesiei lirice, scrisă de femei.

Un șir de versuri din volumașul d-șoarei Maria Cuțanu*) sunt scoase din viața și preocupările unui suflet isolat. Toată duiosia unei femei, pe care suferința a scos-o din cercul celor ce măi au dreptul de-a se bucura de viața sgomotoasă a mulțimei; toată smerenia unei ființe cucernice, ce se închină ca înaintea pistolului în fața sorții nedrepte și își duce cu lacrimi în pleoape sarcina spre mormîntul deschis, se citesc din versurile acestei poete:

Eū sunt jurată 'n lume
Pe furcă și undrea,
Căci joc și rîs și glume
Nu sunt pe seama mea

De merg în sat la horă
Cu suflet înoptat,
Par'că mi-e moartea soră
Nu fetele din sat.

Pe mine nu mă joacă,
Eū le sunt prea de rînd
Și chiar de pe la toacă
Mă 'ntorc în sat plîngînd...

Și ce-î măi rămîne unui suflet părăsit de cit să ia refugiul la «doină» și la muncă, măi ales la muncă:

Acelaș rost la lucru, ca eri și azi și minî
S'apînd în vatră focul, să 'nvîrt fusul în minî...
Mă prînde-un dor de ducă ș-o jale de-a măi fi
De-aș rupe 'n două furca și fusul l-aș svîrli...
Ear focul l-aș aprînde să ardă-așa pustiu
Dar nu în vatră 'n tindă, ci 'n... piept la cine știū.

După poezia singurătății dăm de un alt motiv, de iubire, pe care o cîntă și poeta din Sibiu. Și iubirea ei nu e patima clocotitoare nici rafineria femeii moderne, nu este nici o înșirare de vaiete dintr'o inimă înfrîntă, ci măi mult întiul vis de noroc, întiul dor de iubire

*) Poezii. Orăștie 1901.

al copilei caste, care 'și închide în suflet taina și chinul de a nu fi iubită :

Nu mă iubești, mi-o spune zarea,
Crai-noi, cind iese pe 'nserat,
Mi-o spune drumul și cărarea
Pe cari tot singură le bat.

Nu mă iubești, mi-o spune plopul
Cel aplecat peste-un abis
Și mai amar mi-o spune stropul
De lacrimă ce-l pling în vis.

De m'ai iubi ți-aș cădea roabă
Și 'n păginescul meu amor:
Din rime, biata mea podoabă
Să calci ți-aș împleti covor.

Și tot așa de naivă și de sinceră, exprimînd teama de farmecul necunoscut al iubirii, sunt poeziile «Să nu cobori, iubite» (p. 50) și «Scrisoare» (p. 56) — și sinceritatea asta ridică poeziile Mariei Cunțan de-asupra producțiunilor celor mai mulți lirici tineri cari scriu astăzi versuri cu sutele.

Un alt gen, cultivat de Maria Cunțanu este idila. Idilele aceste pot sta alături de tot ce s'a scris mai de seamă în literatura noastră; sunt scrise într'o limbă simplă și o formă ușoară, nu tot-dea-una consequentă, cîteva pastele cu descrieri din jurul vetrei și a cîmpului dintre care mai ales următoarea merită să fie amintită și pentru ritmul cel viu:

Talangele răsună lin
Căci soarele ne lasă
Talangele răsună lin
Și turme după turme vin
De peste deal spre casă.

Cunosc pe sunet turma ta
Mi-e cea mai dragă mie.
Cunosc pe sunet turma ta,
Nebună-mi bate inima
Și pling de bucurie.

Stați sprijinita în pridvor
Cu lacrimi în ploape
Și-ascult, ascult de pe pridvor
Talangele dela isvor
Aproape... mai aproape...

Am numit pe d-șoara Cunțanu eleva lui Coșbuc. Exemplele citate justifică acest atribut. Aceeaș formă, aceeaș manieră, aceleași genuri. Fondul însă — și e ușor de observat — se deosebește radical de

acela al maestrului, căci e un suflet mai subiectiv și mai pesimist. Maria Cunțanu nu imitează direct și nu plagiază ideile poetului baladelor și idilelor, cum aș făcut de pildă cei din școala lui Eminescu. Ea are o simțire proprie, o gândire originală și este de sigur o personalitate artistică.

Maî avem însă o sorioară de-a lui Coșbuc în Transilvania, pe doamna Maria Cioban-Boțiș.

N'a scris încă mult. Abia de citi-va ani îi găsesc numele sub câte-o poezie, dar citesc tot ce scrie și imi place une-orî. Văd cum din îngrămădirea de cuvinte de la început se desface tot mai clar o formă mai aleasă. Văd cum confuzia din întiile versuri se împrăstie. Și în timpul din urmă găsesc în poeziile ei idei lipsite de banalitatea altor începătoare. Prin toate însă trece spiritul lui Coșbuc în vădită măsură; toate sunt sărutate de acelaș soare.

Fiica munților apusenî, a celor ce «aur poartă», Maria Cioban are într'adevăr ceva de la munte în ființa sa. La chip seamănă mult cu fecioarele tiroleze, numite «Sennerinen», cele cu peană 'n pălărie, vioaie și cu ochii îndrăsneți. O pot asemăna și cu fetele noastre din sat, cari, coborînd de pe coastă, cu cofele pline de mure sau smeură, chiue de răsună valea.

E tipul sănătății femeii crescute în aerul inviorător al brazilor. Și această sănătate o găsim și în versurile dinseî, în cari dragostea pentru tot ce e senin constituie nota principală. Crescută într'o parte a romînismului, unde acesta mai bine ș-a păstrat caracterul național și obiceiurile străbune, unde portul și graiul sunt la adăpostul influenților străine, doamna Cioban scrie în limba poporului, și despre popor. Admiratoare a dragostei țaranului, a acelei naive și multumite iubiri, de cari noi cărturarii cu vecinicile nostre interese și reserve convenționale ne-am îndepărtat, fără a o mai înțelege, Maria Cioban o descrie cu destulă fidelitate, ca în poesia următoare din «Familia».

Roșie 'n față ca bujorul,
Cu cosița despletită
Tremură de zăpăcită
Și 'n bucăți lingă răchită
Zace spart ulciorul.

El — căci Toader e greșitul —
Stă de-o parte ș'o privește
Zamfiruța 'ngălbinește
Și-î zice: «Mi-l plăcește,
Și lasă glumitul!»

«Bucuros cunosc păcatul
 Țe al meu — dar n'am ce face
 Și de-aceea pentru pace
 Cumpăr toate cite-o face
 Pină Joî, olariul.

Dar aici să vii cu mine,
 Să le umplu pe răcoare
 Și-apoi pentru fie-care
 Vas ce-oî sparge-o sărutare...
 Capăt de la tine...

Ce-a mai fost nici eû nu știu
 Dar femeile mirate
 Spun c'abia mai pot străbate
 La apă de hîrburi sparte
 Ce's pe lingă riû.

O altă și mai caracteristică poezie este «Cercuitorul», scrisă în și grai *moșesc*, publicată în «Familia» din 1898. Și aici se îngină doi îndrăgostiți, un Moș cercuitor, cu Leana. O citez, pentru-că afară de Coșbuc nimeni n'a scris bucăți de felul acesta, o descriere atît de justă a dragostei rustice. Este fără îndoială efectul școalei lui Coșbuc, care tinde a scoate pe scriitor din cercul subiectivismului și-l îndeamnă a privi lumea din afară. Și acelaș lucru îl observ în poeziile în care doamna Cioban preamărește frumusețele naturei. Sunt frumoase innuri de preamărire a firei (cea mai reușită: *Mi-e dor* din «Convorbiri» pe 1899) în care priceperea de-a descrie e de netăgăduit.

Cu toate astea însă talentul d-nei Cioban abia e în zorile dezvoltării. Injghebarea versurilor în general e primitivă. Minuirea artistică a formei, conducerea și desfășurarea ideii nu-î succed. Versurile sunt adese-orî niște improvizări, fără a fi revăzute și studiate. Linuște mai multă, cernere scrupuloasă și îngrijirea formei sunt condițiile orî cărei dezvoltări. Și mai ales imitatoriî lui Coșbuc sunt ținuți a o face, căci din potrivă scrisul lor rămîne o proză banală, cum se întîmplă într'adevăr cu mulți tineri care s'aû încercat de curînd în felul de-a scrie al poetului năsăudean.

Și înainte de toate cit de multă adîncire în studiarea limbei și poeziei poporului. D-l Coșbuc și astăzi încă se îndeletnicește intens cu scrutarea nesecatei comori din popor. Eleviî și elevele lui trebuie să-l urmeze dacâ țin să se ridice la vre-o înălțime, alt-fel vor fi cei dintîi cari vor compromite această direcție, pe care e foarte ușor s'o imiți, dar destul de greû să produci lucruri de valoare dăinuitoare.

P A S T E L

Jos la poalele pădurii
 O colibă dărîmată
 Şade singură, pierdută
 Intr'un murmur de isvor
 Ce-î şopteşte alintînd-o
 De prin vremuri de-altădată
 O poveste de iubire
 Dintre-o fată şi-un păstor.

Şi cum stă şi cum ascultă
 Basmul trist murmurător
 Parc'ar vrea să-î spue unde
 Printr'o straşină lăsată :
 «Ți-e frumoasă povestirea,
 Dar cuvintele'ti mă dor...
 Nu se mai trezesc din groapă
 Cei-ce s'aũ culcat odată!»

A M U R Ć D E P R I M Ă - V A R Ă

La biserica din vale
 Cîntă trist un clopot sfînt,
 Glasul lui e numai jale
 Jalea lui se pierde 'n vînt.
 Numai jalea bieteî fete
 O desmiardă pe 'ndelete
 Şi-o omoară pe pămînt...

— «Mamă, dă-mi un strop de apă
 Că mă arde doru 'n piept
 De-astăzi fata nu'ți mai scapă
 Simt că nu mai pot s'aştept...»
 — «Las' măicuță c'o să vină
 Vremea-î bună şi senină,
 El e bun şi e 'nţelept».

— «Îi eram atit de dragă...
 Și de-un an s'a dus din sat,
 Anu-a fost o viață întreagă
 Și de-un an l'am așteptat...
 Mamă, ce-î de nu mai vine?
 Blestemate țări străine!
 Ori e mort... ori m'a uitat?...

Uite, vezi tu colo mamă,
 Ian' te uită la ferestă,
 E un îngeraș..., mă chiamă,
 Stai că viu... ce te grăbești!?
 O, ce față miniată!...
 Da, da... vin acum... îndată,
 Drăgălașule ce'mi ești!...

. . . . .

Primă-vara ride 'n floare
 Vîntul sună printre foi
 Trist se duce mîndrul soare
 Tot uitîndu-se 'napoi...
 Pacea nopții încet se lasă...

. . . . .

Ea stă moartă întinsă'n casă, —
 El pe cîmpul de război.

Z. BIRSAN.

IDILĂ

E zi de vară în ameză,
 Un cer de nourî nepătat,
 Pe lanul pus la secerat,
 În margine, doi nuci visează.

Și-îi cald să te topești nu altă
 Îți frigî piciorul pe pămînt,
 Iar nebunatacul de vînt
 S'a dus pe lumea cee-l'altă.

Apucă în spre nucii o fată,
 I-e fața roșie de soare,
 Și apă-î toată de sudoare;
 Un pic de umbră-acum își cată.

În mersul ei se 'ntoarce 'n urmă
 Uitîndu se cu-atîta jînd!
 Se pare c'o muncește-un gînd
 Și 'n inimă un dor o scurmă.

Alătura de ea, își are
 Bucata un flăcău frumos,
 Dar cam copil și rușinos;
 A lui e muta ei chemare.

Cum 'i-ar mai zice lui să vină,
 Colo să șază lingă ea.
 Da's mulți pe lan și de-or vedea
 Li vor găsi din asta vină.

EUGEN CIUCHI.

RĂSPUNSURI

Stiv, Craiova. — Să vă răspundem «detaliat»? La ce bun? Dv. veți persista în aceleași greșeli — de limbă și de bun simț — noi vom da din umeri. Dar dacă tocmai doriți un sfat, iată două: său, renunțați cu desăvîrșire la cariera poetică—și întreprindeți alt-ceva, mai util societății și mai potrivit cu aptitudinile dv. său—dacă tocmai doriți să vedeți numele dv. publicat — adresați-vă altor reviste.

Asperino, Pitești. — Hotărît, n'aveți noroc cu sonetul dv. Mai bine lăsați-l de oparte, căci va veni singur te miri în ce dispoziție. Nu mai aveți nimic în genul celor două cîntece pe care nu le-am uitat? — Așteptăm și proza pe care ne-o făgăduiți.

Ec. D. Salonic. — Vă mulțumim pentru frumoasele dv. cuvinte, cu atît mai dragi cu cit vin de departe. Vă rugăm în acelaș timp să ne vestiți dacă primiți regulat revista.